

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י"א.

ואקשין אם בזמן שהיה
הבית קיים ג' בתשרי
הוא יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם, והוא
אחד מן הארבע צומות
שכתובין בהן יהיו לבית
ישראל לששון ולשמחה
למועדים טובים, והנה
גם הוא עצמו יום טוב היה
באותה העת, מה הוסיפו
בו, ופריך רב לאסור
היום שמוקדם לג' בתשרי
והנה יום שנים בתשרי
גם הוא אסור בתענית,
שצום גדליה אינו אסור
בתענית יום שלפניו, שהוא
עשירי קבלה והם מדברי
הבבאים, ודברי קבלה
כדברי תורה דמו, ואין
צריך חזק, כדבעינן
למימר לקמן, שכל דבר
שהוא אסור בתענית (בין
שבן) מדאורייתא, כגון
שבתות וי"ט וכן ר"ח
מותר להתענות לפניו
ולאחריו ואינו אסור אלא
אותו היום בלבד, ומה
(שקבעו) חזקתן חכמים
יום טוב, אסור להתענות
לפניהם ולאחריהם, לפיכך
הוצרכו לקבוע ג' בתשרי
יום טוב דרבנן לאסור
היום שלפניו בתענית,
כדנביא הימים האילו
הכתובים במגילת תענית
אסורין בין לפנייה בין
אחרייה, שבתות וימים
טובים, הן אסורין, לפנייה
ולאחרייה מותרין, ומה
הפרש כול, ואסיקנא
ודברי קבלה כדברי תורה
דמו, תוב אותבינן מהא
(בכ"ד) [בכ"ח] באדר אתא
בשורתא טבא ליהודאי
דלא יעידון מן אורייתא
כול, ואותו היום עשאוהו
יום טוב, וכי תימא
הכא נמי בזמן שביית
המקדש הוה, והא על ידי
יהודה בן שמוע בטלה
הגזירה, ויהודי בן שמוע
תלמיד דר' מאיר הוא,
דחנן כלי זכוכית שניקבו
והטיפף לתוכו אבר, פיר'
סתם הנקיבין באבר ואין
המשקין שבתוכן שותתין
מן הנקיבין ההם, שכבר
נסתמו באבר שהטיפף
לתוכן, יהודה בן שמוע
משום ר' מאיר מטמא,
דסבר כלים שלימים הן.

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג גדליה בן אחיקם. שהו'
לששון ויום טוב צומן שצית המקדש קיים ולמאן דלמיר'
ולאן צטלה מגילת תענית היינו לאחר מורבן:

אסורין בין לפנייה בין אחרייה. היינו להתענות אצל בהספד
מותר כדמוכח פזק סדר תענית
כילד (תענית דף י'): דתנא מריש
ירחא דניסן ועד תמניא ציה איתוקס
תמידא דלא למספד צהון ופריך נימא
מתרי צניסן ור"ח גופיה אסור ומשני
לאסור יום שלפניו דמשום ר"ח
דאורייתא לא מתסר דלא צעי חזוק
ותו פריך ותיפוק ליה דהוה יום דצתר
עשירי ותמניא דאלד ומשני לה דר
אסי כל שלפניו תענית אסור
בהספד מותר וזה הואיל ומוטל צין
שני י"ט עשאוהו כ"ט ע"מ משמע
דאי לא הכי לא הוה נאסר בהספד
אע"ג דהוה יום שלפני ריש ירחא
דניסן דאיתוקס תמידא דלא למספד
ולאו דווקא נקט רב אסי כל שלפניו
דהוה דין כל שלפניו בהספד מותר
אלא משום דקאי אשל אחריי נקטי'
ויש לדקדק מתוך כך דהא דקמי'
מא. וס' דע"ס מתענה ומשלים אינ'
כרצון וצלה השלמה וא"ת אי צלה
השלמה אפי' צ"ט ע"מ שרי כדמוכח
התם דלמיר' ר' אלעזר צד לדוק
אני הייתי מצני סנאצ צן צנימין
וחל ע"צ להיות צצת ודחיוהו עד
לאחר השצת והתענינו צו ולא
השלמנוהו מפני ש"ט שלנו היה וי"ל
דשאני ט' צצז דחמיר דעס דהא
קאמר התם שאני יום טוב
דצצריה הואיל ומתענין צו שעות
משלימין צו ערצית והכא אסרינן
צין לפנייה צין לאחריה אלא התם
צט' צצז דחמיר והא דמיימי התם
ראיה מתענה צצז שחל להיות
צע"ס דלמיר' ר' יוסי מתענה ומשלים
אצני צי רב דיתצי צתעניתא צמעלי

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם אמר רב לא נצרכה
אלא לאסור את שלפניו שלפניו נמי תיפוק
ליה דהוה ליה יום שלאחר ר"ח"ה דאורייתא
ודאורייתא לא בעי חזוק דתניא ר'הימים
האלה הכתובין במגילת תענית אסורין
בין לפנייה בין לאחריהם שבתות וימים
טובים הם אסורים לפנייה ולאחריהן מותרין
מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה
ואין דברי תורה צריכין חזוק הללו דברי
סופרים ודברי סופרים צריכין חזוק ותיפוק
ליה דהוה ליה יום שלפני יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם א"ר אשי גדליה בן
אחיקם דברי קבלה הוא ודברי קבלה
כדברי תורה דמו מתיב רב טובי בר מתנה

בבעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבתא
ליהודאי דלא יעידון מאורייתא שגורה
המלכות גזרה שלא יעסקו בתורה ושלא
ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה
עשה יהודה בן שמוע וחבריו הלכו ונמלו
עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי
מצויין אצלה אמרה להם בואו והפגינו
בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי
שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד
אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה גשתנינו
מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות
קשות וביטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב
ואי ס"ד בטלה מגילת תענית קמיייתא בשול
אחרנייתא מוסיפין וכי תימא הכא נמי
בזמן שבית המקדש קיים והא יהודה בן
שמוע תלמידו של רבי מאיר ור"מ בתר
הכי הוה דרתנן בלי זכוכית שניקבו
והטיפף לתוכו אבר אמר ר'שב"ג יהודה בן שמוע מטמא משום ר"מ
וחכמים
שצתא דשרי לאשומי אף על פי שחלקנו צין שאר תעניות לתענה צצז מכל מקום מיייתא שפיר
כשהו' מעונה דהא שצת דוחה תענה צצז ואם היה חשוד תענית היה אסור אלא ודאי לא חשיב כמתענה צצזת ואם כן אף בתענית
יחיד מותר נמי להשלים: **הא ר' יהודה בן שמוע תלמידו ש"ר מאיר.** תימא צפ' סדר תעניות כילד (תענית דף י'). פריך עשרים
ותענה נמי מאי איריא דהוה ליה יומא מקמי דאיתוקס תיפוק ליה דהוה ליה יומא דצתר עשרין ותמניא מאי קושיא הוה דאיתוקס
תמידא זה היה צומן שצית המקדש קיים ועובדא דעשרים ותמניא היה צימי ר' יהודה בן שמוע תלמידו של ר' מאיר וי"ל א' דמ"מ רבי שסדר
המשנה לא היה ליה למתני מריש ירחא דניסן כיון דצימיו היה שלא לצורך: **יהודה בן שמוע מטמא ובר' וחכמים משהרין.** תימא
אמאי מטהרין לכל הפחות ליטמא משום כלי זכוכית שגזרו עליו טומאה כדאיתא צפ"ק דשצת (דף טו: וס') ופי' צקונטרס דלענין טומאה
ישנה פליגי יהודה בן שמוע מטמא לומר שחזרו לטוואתן ישנה אע"פ שלא נגעו צשום טומאה ואע"פ שכלי זכוכית אין חוזרין לטוואתן
ישנה כדאמרין צפ"ק דשצת (ס' טו). שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הואיל והאצור מעמידו ככלי מתכות
דמו דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אולינן צתר מעמיד כן פי' הקונטרס וקשיא כיון דטומאה
קדמה לאצור מה מועיל הטפת אצור לצקונ' עוד פי' צקונט' לשון אחר ר' יהודה בן שמוע מטמא דדין כלי מתכות דאורייתא אם
נגעה צהן טומאה דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מטוואתן כלי מתכות דאורייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן
ולפירוש זה קשיא לשון מטהרין דמשמע מטהרין לגמרי וצינו ששולל פירש דפליגי צהא אי הטפת אצור חשיב סמימה מעלייתא או
לא וצפ"ק דשצת (ס') כתוב ור' מאיר היא דלמיר' הכל הולך אחר המעמיד גרים צציו ששולל ר' מאיר היא ותו לא ולא גרסינן הכל
הולך אחר המעמיד ולא יתכן כדמוכח צסוף תוספתא דכלים דתניא כוס של אצן שנקב והטיפף לתוכו אצור ר' יוסי משום ר' יוחנן
צן נורי אומר טמא משום כלי זכוכית רבי ששעון צן גמליאל אומר יהודה בן שמוע היה מטמא משום ר' מאיר משמע צצתא
כלשון אחרון צקונטרס ורבנן היינו ר' יוחנן צן נורי ולא לגמרי מטהרין אי נמי רבנן דהכא אית להו צכלי אצן כר"מ צצתא
כלי מתכות והא דלא מטמאין צכלי זכוכית משום כלי מתכות כמו צכלי אצן משום דכלי אצן לית ליה טומאה אוקמיה אטוואת כלי
מתכות אצל כלי זכוכית שיש להם טומאה צעולם לא רצו לשנותן מטוואתן וריצ"א פי' דחכמים מטהרין לגמרי משום דכלי זכוכית
כלי חרס דמו כדאמרין פי"ק דשצת (דף טו: וס') ותניא בתוספתא דכלים (צ"ק) צפזק שני דכלי חרס שטירה שעה אחת אין לו טומאה לעולם
ולא יתכן נמי פירוש זה כדמוכח צסוף תוספתא דללו לגמרי מטהרין כדפרישית ועוד א"כ מנא ליה דטעמא דר"מ משום דהכל הולך אחר
המעמיד דלמא משום דלית ליה הוה צצרא ואפי' נקתם צופת היה מטמא דצהדיא פליגי עליה בתוספתא דכלים פרק מחט וטצעת ועוד רבנן
לא אמרי הך צצרא אלא צחתיק חרס שפרשה מן הצצית ויש צה כשיעור ונקצה וסתמה צופת ולא צכלי שלם שנקב וסתמו כמו שפירש
צבתוספתא דפרק צ' דכלים ו עוד דהא לא קיימא מסקנא הכי צפ"ק דשצת (טו). דמסקין הואיל וצצצרו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו:

(א) ע"י יעצ"ר והג' חשק
לשמה, (ב) תענית י:;
(ג) וימנות פה: (ד) [סס];
(ה) תענית י"א, (ו) [בס"א];
מלכות הרשעה שמד על
ישראל, (ז) [ליל דמנא];
(ח) שבת טו: ע"ס, ט' י"ג
רצ"א, (י) [ליל דמנא];
(כ) רש"א, (ל) [ליל דמנא];
(מ) שפירשתי צפ"ק דכלים
כ"ל וסותם הוה' למ' ש'
הר"ש צפ"ק דכלים,

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה הא רבי
יהודה וכו' דמ"מ רבי וכו'.
ר"ב עיין תענית דף כ"א
ע"א רש"י ד"ה דבי ר"ח
ור' אבאשי וכו' ודיוק:

מוסף רש"י

דלא יעידון. שלא יח
צריכין ליבטל מתלמוד
תורה שנגזר עליהן שלא
יעסקו בתורה (תענית
י"א). והפגינו. זעקו, כך
מתרגמין צתהלי כל לשון
שועה וזעקה לשון פגנה
(שם). אי שמים. אלה ה',
להקציה היו זעקום על
אחם שגזרו עליהם גזירות
קשות והיו אומרים להם
לפי הקציה וכו' לא אחכם
וכי' (שם). מטמא. ולא
אמרין צטיל ליה מתורת
כל כשאר כלי חרס השצור,
דקסבר הולך אחר המעמיד
ותורת כלי מתכות עליו
(שבת טו:).